

2

UDC 616.89

SPSIDE 39 (2) 73 - 130 (2011)

ISSN 0303-7908

SOCIJALNA PSIHIJARIJA SOCIAL PSYCHIATRY

ZAGREB

VOL. 39 - 2011

BROJ/NUMBER 2

SADRŽAJ - CONTENTS

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

J. Ivandić Zimić, V. Jukić

Emocionalni odnos s ocem kao čimbenik rizika u etiologiji pojave ovisnosti o drogama

(Emotional relationship with father as a risk factor in the etiology of drug addiction phenomena)75

PREGLED/REVIEW

V. Lecher Švarc, Lj. Radovančević

Biblioterapijska metoda psihoterapije

(Bibliotherapy as a method of psychotherapy).....86

S. Maroević, J. Medak, M. Čapalija, D. Medak, A. Bagarić

Procjena samopoštovanja u početnoj i kasnijoj fazi liječenja alkoholizma

(Self-esteem assessment during alcoholism treatment at initial and later stage).....94

S. Kocijan Lovko, S. Karničnik, I. Trutin, I. Stinčić

Postpartalna depresija – sličnosti i razlike s ostalim postpartalnim poremećajima

(Postpartum depression – similarities with and differences from other postpartum disorders)99

PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT

D. Barbarić

Kognitivno-bihevioralni tretman generalizirane socijalne fobije

(Cognitive-behavioral treatment of generalized social phobia)107

OSVRTI/ANNOTATIONS

V. Jukić

Hrvatsko psihijatrijsko društvo (ožujak 1992. – ožujak 2011.)

(Croatian Psychiatric Association (March 1992 – March 2011)117

V. Jukić

Nazivi Psihijatrijske bolnice Vrapče kroz njezinu povijest

(Titles of Vrapče Psychiatric Hospital during its history)126

PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW128

UPUTE AUTORIMA/NOTES TO CONTRIBUTORS129

EMOCIONALNI ODNOS S OCEM KAO ČIMBENIK RIZIKA U ETIOLOGIJI POJAVE OVISNOSTI O DROGAMA

JADRANKA IVANDIĆ ZIMIĆ i VLADO JUKIĆ¹

*Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske i ¹Psihijatrijska bolnica Vrapče, Zagreb,
Hrvatska*

Tijekom 2008. i 2009. godine provedeno je istraživanje s ciljem izrade doktorske disertacije čiji je osnovni cilj bio utvrditi obiteljske čimbenike rizika za pojavu ovisnosti o drogama. Istraživanje je obuhvatilo 146 ispitanika - ovisnika o drogama, od kojih 92 muškarca i 51 ženu i tri koja se nisu izjasnila o spolu, te 134 ispitanika kontrolne skupine, od toga 88 muškaraca i 45 žena i jedna osoba koja se nije izjasnila o spolu. Obiteljske teorije nalaze da je jedna od najvažnijih funkcija obitelji –roditeljstvo - što uključuje fizički, emocionalni i socijalni odgoj djece i kontinuiranu brigu za njihov psihofizički razvoj. Kada se govori o roditeljstvu, vrlo se često misli na majčinstvo, dok je očinska uloga značajno zanemarena. Na temelju rezultata istraživanja moglo se zaključiti da u obitelji ovisnika o drogama postoje psihopatološke pojave i psihosocijalni čimbenici koji predstavljaju obiteljske rizične čimbenike pojave ovisnosti o drogama, od kojih su neki značajniji emocionalni odnos s ocem i općenito uloga oca u obitelji ovisnika tijekom njihovog djetinjstva i adolescencije. Stoga je osnovni cilj ovog rada bio objasniti mogući utjecaj negativnog emocionalnog odnosa s ocem tijekom djetinjstva i adolescencije na pojavu ovisnosti o drogama i ukazati na moguću ključnu ulogu oca u etiologiji pojave ovisnosti o drogama.

Ključne riječi: obitelj, roditeljstvo, emocionalni odnos s ocem, ovisnost o drogama

Adresa za dopisivanje: Dr. sc. Jadranka Ivandić Zimić

Ured za suzbijanje zlouporabe droga RH

Preobraženska 4/II

10000 Zagreb, Hrvatska

Tel: +385 1 48 78 130; faks: +385 1 48 78 120,

mob.099 3700 665; e-pošta: jadranka.ivandic@uredzadroge.hr

www.uredzadroge.hr

SUMMARY

EMOTIONAL RELATIONSHIP WITH FATHER AS A RISK FACTOR IN THE ETIOLOGY OF DRUG ADDICTION PHENOMENA

J. IVANDIĆ-ZIMIĆ and ¹V. JUKIĆ

*Office for Combating Narcotic Drug Abuse, Government of the Republic of Croatia,
and ¹Vrapče Psychiatric Hospital, Zagreb, Croatia*

In 2008 and 2009, the research was made for a doctoral dissertation the main aim of which was to establish family risk factors contributing to drug addiction. The research included 146 subjects addicted to drugs, out of which 92 men and 51 women, three persons who did not specify their gender and 134 subjects in the control group, out of which 88 men, 45 women and one person who did not specify gender. The family theories found that one of the most important roles of the family is parenthood including physical, emotional and social upbringing of the child and providing sustained care for the child's development. When talking about

parenthood, it usually implies motherhood, while the father's role is significantly underestimated. Based on study results, it is concluded that in the family of drug addicts there are psychosocial factors that could be family risk factors for drug addiction phenomena, of which the relationship between the father and children is very important, along with the general role of father in the family of drug addicts during their childhood and adolescence. Therefore, the main goal of this paper is to explain the influence of negative emotional relationship with father during childhood and adolescence on the development of drug addiction and to indicate the possible key role of father in the etiology of drug addiction phenomena.

Key words: family, parenthood, emotional relationship with father, drug addiction

BIBLIOTERAPIJSKA METODA PSIHOTERAPIJE

VESNA LECHER ŠVARC i LJUBOMIR RADOVANČEVIĆ

Specijalistička psihijatrijska ordinacija, DZ Zaprešić i Mens Sana – Ordinacija za psihološke tretmane, biofeedback i psihosomatiku, Zagreb, Hrvatska

Autori navode definiciju, indikacije i koristi biblioterapijske metode, preporuke budućim primjenjivačima – biblioterapeutima. Upoznaje se s osnovnim postavkama metode i biblioterapiju smještava među druge psihoterapijske tehnike. Kao dominantnu, gotovo kardinalnu lječidbenu polugu u biblioterapijskom pretekstu i kontekstu opisuje se mehanizam obrane – projekcija. Cilj rada je dati općeniti pregled opće biblioterapije, neke njene specifičnosti, intencije, postavke bazirane na drugim metodama i tehnikama (npr. psihodinamskoj orijentaciji u psihoterapiji i psihoterapiji općenito). Postavljaju se korijeni na kojima se generira biblioterapija, osnovna motrišta, svrhe, načini primjene i kontraindikacije. Metodu se prikazuje tako da se upućuje na mogućnost da je se po želji ponekad i promijeni. Rezultate koje postiže biblioterapija prikazuje se realno, cum grano salis. Posebno se prikazuje praksa biblioterapije u liječenju alkoholizma, naročito u klupskim grupnim uvjetima. Prikaz ilustriraju izabrani primjeri iz literature. Opširnije je dan pregled Cankareva «Martina Kečura». U završnom dijelu ovog stručnog rada opisuju se i tumače spoznaje o biblioterapijskom području psihoterapije. Autori prikazuju biblioterapijsku metodu temeljenu pretežito na vlastitim iskustvima u psihoterapijskoj primjeni u toku i nakon prikupljanja literaturnih podataka i znanja, a manje na izravnim bibliografskim citiranim kompiliranim podacima.

Ključne riječi: biblioterapija, alkoholizam, «Martin Kačur» Ivana Cankara

Adresa za dopisivanje: Dr. Vesna Lecher-Švarc

Bosanska 24

10000 Zagreb

GSM 098 312777

E-pošta: vesna.lecher-svarc@zg.t-com.hr

SUMMARY

BIBLIOTHERAPY AS A METHOD OF PSYCHOTHERAPY

V. LECHER-ŠVARC and ¹LJ. RADOVANČEVIĆ

Specialist Psychiatric Outpatient Clinic, Zaprešić Health Center, Zaprešić and ¹Mens Sana Outpatient Clinic for Psychological Treatment, Biofeedback and Psychosomatics, Zagreb, Croatia

In the introduction, the authors shortly and clearly give the definition, indications and benefits of bibliotherapy as a method, as well as advices to future applicators - bibliotherapists. The basic methods are described. Bibliotherapy is placed together with other psychotherapeutic techniques. Defense mechanism - projection is described as a dominant, almost cardinal medical cure element in the pretext and context of the bibliotherapeutic method. The aim is to give a general overview of bibliotherapy, some of its peculiarities, intentions, and rules based on other methods and techniques (e.g., psychodynamic orientation in psychiatry and psychotherapy in general). The roots on which bibliotherapy has been generated, its basic standpoints, reasons and ways of implementation as well as contraindications are presented. The method is presented in a way that it can sometimes be changed, adapted according to the actual situation. The results achieved by bibliotherapy are presented realistically, cum grano salis. The praxis of bibliotherapy is in particular shown in the treatment of alcoholism, primarily in club group settings. The review is illustrated by selected examples from the literature.

The overview of Cankar's "Martin Kačur" is given in more detail. The updates in the bibliotherapeutic field of psychotherapy are shown and explained in the final part of this professional paper. The authors present bibliotherapeutic method, which is mostly based on the authors' personal experience with the psychotherapeutic use of this method during and after data collection and from literature reports, and less on direct bibliographically cited compiled data.

Key words: bibliotherapy, alcoholism, "Martin Kačur" by Ivan Cankar

PROCJENA SAMOPOŠTOVANJA U POČETNOJ I KASNIJOJ FAZI LIJEČENJA ALKOHOLIZMA

SANJA MAROEVIĆ, JELENA MEDAK¹, MILAN ČAPALIJA², DUBRAVKA MEDAK i ANTE BAGARIĆ

Psihijatrijska bolnica Vrapče, ¹Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Zagreb i

²Opća bolnica Tomislav Bardek, Koprivnica. Hrvatska

Dosadašnja iskustva, kao i naša osobna iskustva u neposrednom radu s ovisnicima o alkoholu ukazuju na nisku razinu samopoštovanja u toj skupini. U našem nas je radu zanimalo postoji li značajna razlika u samopoštovanju ispitanika u početnoj fazi liječenja i u kasnijoj fazi oporavka od alkoholizma. Također nas je zanimalo postoji li u kasnijoj fazi oporavka od alkoholizma značajna povezanost između samopoštovanja i dužine apstinencije. Od instrumenata smo koristili upitnik o općim podacima i Rosenbergovu ljestvicu samopoštovanja (RSE), a istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od ukupno 157 ispitanika. Analizom varijance utvrđena je statistički značajna razlika u samopoštovanju u ispitanika u u početnoj fazi liječenja i kasnijoj fazi oporavka od alkoholizma. Utvrđen je i trend oscilacije samopoštovanja u funkciji duljine apstinencije. S obzirom na zadovoljavajuće metrijske karakteristike korištene Rosenbergove ljestvice, smatramo je vrijednim instrumentom za praćenje psihološkog oporavka liječenih ovisnika o alkoholu. U daljnjim istraživanjima bilo bi dobro koristiti longitudinalni pristup koji bi, vjerujemo, dao značajne podatke o odnosu kvalitete oporavka i samopoštovanja u različitim fazama.

Ključne riječi: ovisnici o alkoholu, samopoštovanje

Adresa za dopisivanje: Sanja Maroević, prof. psiholog
Psihijatrijska bolnica Vrapče
Bolnička cesta 32
10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: sanja.maroevic@bolnica-vrapce.hr

SUMMARY

SELF-ESTEEM ASSESSMENT DURING ALCOHOLISM TREATMENT AT INITIAL AND LATER STAGE

S. MAROEVIĆ, J. MEDAK¹, M. ČAPALIJA², D. MEDAK and A. BAGARIĆ

Vrapče Psychiatric Hospital, ¹Sveti Ivan Psychiatric Hospital, Zagreb and ²Tomislav Bardek General Hospital, Koprivnica, Croatia

Past experience, as well as our own experience in the treatment of alcohol addicts indicate low self-esteem among them. In this study, we tried to find out whether there was significant difference in self-esteem between the subjects in the initial phase of alcoholism treatment and those in the later phase of recovery. We also tried to find out whether later stages of recovery from alcoholism were correlated with self-esteem and length of abstinence. The following instruments were used in the study: a questionnaire with general information and Rosenberg self-esteem scale (RSE). The study included a sample of 157 subjects. Analysis of variance showed a statistically significant difference in self-esteem between patients at the initial phase of treatment and later stages of recovery from alcoholism. We also found fluctuations in self-esteem as a function of the length of abstinence. Rosenberg scale yielded satisfactory psychometric properties. We consider it a valuable instrument to monitor psychological recovery of treated alcoholics. In further research, it would be better to use a longitudinal approach that will hopefully provide considerable information on the relationship between the quality of recovery and self-esteem in different stages of treatment.

Key words: alcohol addicts, self-esteem

POSTPARTALNA DEPRESIJA - SLIČNOSTI I RAZLIKE S OSTALIM POSTPARTALNIM POREMEĆAJIMA

SANDRA KOCIJAN LOVKO, SNJEŽANA KARNIČNIK, IVANA TRUTIN¹ i IVANA STINČIĆ
ROKSANDIĆ

Djelatnost za psihijatriju i¹ Odjel za pedijatriju, Opća bolnica Zabok, Zabok, Hrvatska

Postpartalna depresija je važan javno-zdravstveni problem i javlja se s prevalencijom od 10% do 15 %, iako ima radova koji govore o prevalenciji od čak 25 % što upućuje na varijabilnost u njezinom prepoznavanju, promatranom vremenu javljanja te načinu prikupljanja podataka. Nепреpoznata i neliječena postpartalna depresija prosječno traje oko 7 mjeseci te može ostaviti značajne posljedice na dijete u razvoju jer depresivna majka slabo odgovara na njegove potrebe. Za liječenje ne postoje specifične smjernice, primjenjuje se psiho i farmakoterapija, ovisno o težini kliničke slike, ranijim trudnoćama i protjecanju postpartalnog razdoblja, komorbiditetu psihičkih poremećaja te obiteljskoj anamnezi. Prema podacima iz literature najučinkovitiji, a ujedno i najsigurniji su SIPPSS antidepressivi, od kojih se prema dosadašnjim ograničenim spoznjama sertralin i paroksetin mogu rabiti i žene koje doje.

Ključne riječi: postpartalna depresija, etiologija, liječenje, antidepressivi, dojenje

Adresa za dopisivanje: Mr. sc. Sandra Kocijan Lovko, dr. med.

Djelatnost za psihijatriju
Opća bolnica Zabok
Bračak 4
49210 Zabok, Hrvatska
E-pošta: sandra.kocijan@zg.t-com.hr

SUMMARY

POSTPARTUM DEPRESSION – SIMILARITIES WITH AND DIFFERENCES FROM OTHER POSTPARTUM DISORDERS

S. KOCIJAN LOVKO, S. KARNIČNIK, I. TRUTIN¹ and I. STINČIĆ-ROKSANDIĆ

Psychiatry Outpatient Department, and ¹Department of Pediatrics, Zabok General Hospital, Zabok, Croatia

Postpartum depression is a major public-health problem, with a prevalence of 10%-15%, or according to some reports as high as 25%, which points to the variability in its recognizing, observational time of appearance, and ways of obtaining data. Unrecognized and untreated postpartum depression lasts for about 7 months and can leave substantial consequences in the developing child because a depressed mother responds poorly to the child's needs. There are no specific guidelines for treatment, psychotherapy and pharmacotherapy of postpartum depression, as it depends on the severity of clinical features, previous pregnancies and postpartum period, psychiatric comorbidity and family history. According to literature data, selective serotonin reuptake inhibitors are most effective and safest therapy, of which sertraline and paroxetine can be used in breastfeeding women, according to the current limited knowledge.

Key words: postpartum depression, etiology, treatment, antidepressants, breastfeeding

KOGNITIVNO-BIHEVIORALNI TRETMAN GENERALIZIRANE SOCIJALNE FObIJE – PRIKAZ SLUČAJA

DRAGICA BARBARIĆ

„Modus“ – savjetovalište Društva za psihološku pomoć, Zagreb, Hrvatska

Zbog teških društvenih učinaka socijalne fobije kao što su osamljenost, pomanjkanje partnera, napuštanje školovanja, obavljanje posla ispod razine kvalifikacija i nezaposlenosti, te zbog čestih komplikacija socijalne fobije u obliku depresije i zlorabe psihoaktivnih tvari, nameće se potreba uvođenja relativno kratkotrajnih terapijskih postupaka koji će omogućiti osobi da što prije profunkcionira. Cilj ovog prikaza slučaja je demonstrirati kako korištenje kombinacije različitih kognitivnih i bihevioralnih tehnika može u relativno kratkom roku (19 susreta) značajno povećati funkcioniranje 25-godišnje klijentice s izraženim generaliziranim oblikom socijalnog anksioznog poremećaja kroz prestanak izbjegavanja socijalnih situacija i smanjenje subjektivne patnje. Od niza primijenjenih tehnika najučinkovitijima su se pokazali kognitivno restrukturiranje, trening pažnje, metakognitivne tehnike, igranje uloga, a napose bihevioralni eksperiment i izlaganje uz napuštanje sigurnosnih ponašanja. U primjeni navedenih tehnika klijentica je pokazala visok stupanj samostalnosti i kreativnosti. Relativna kratkoća tretmana proizlazi iz drugih osnovnih značajki kognitivno-bihevioralnih terapija kao što su djelatan pristup (naglasak na domaćim zadaćama), visoka edukativnost i osamostaljivanje klijenta. To je ujedno pripremlilo klijenticu za samostalno primjenjivanje naučenih tehnika i nakon završetka tretmana.

Ključne riječi: socijalna fobija, kognitivne i bihevioralne tehnike, kognitivna restrukturacija, bihevioralni eksperiment, izlaganje

Adresa za dopisivanje: Dragica Barbarić

„Modus“ – savjetovalište Društva za psihološku pomoć

Kneza Mislava 11

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: dragica.barbaric-miric@zg.t-com.h

SUMMARY

COGNITIVE-BEHAVIORAL TREATMENT OF GENERALIZED SOCIAL PHOBIA: CASE REPORT

D. BARBARIĆ

Modus Guidance Clinic of the Psychological Help Society, Zagreb, Croatia

Due to difficult social consequences of social phobia such as loneliness, lack of partner, withdrawing from school, doing a job under qualification level and unemployment, and due to the high risk of depression and substance abuse as complications of social phobia, there is a need for relatively short-term treatments to enable the patients to start functioning as soon as possible. The purpose of this case study is to describe how using a set of different cognitive and behavioral techniques can substantially improve social functioning through stopping avoidance of social situations and decreasing subjective suffering in a relatively short term (19 sessions) in a 25-year-old female with severe generalized social phobia. Among many techniques applied, cognitive restructuring, attention training technique, metacognitive techniques, role-play, and particularly behavioral experiments and exposure proved to be most effective. The client manifested a high degree of independence and creativity in self-applying the techniques. Some of the basic characteristics of cognitive-behavioral therapies such as being highly educational, emphasizing importance of homework and encouraging client to be active and independent enabled the treatment to be brief. It also prepared the client for applying techniques independently upon treatment termination.

Key words: social phobia, cognitive and behavioral techniques, cognitive restructuring, behavioral experiments, exposure